

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Πρώτο Τμήμα

**Υπόθεση Kalandia κατά της Ελλάδας
(Προσφυγή με αρ. 48684/15)**

Απόφαση

**Στρασβούργο
6 Οκτωβρίου 2016**

**Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική
σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης.
Είναι πιθανό να γίνουν συντακτικές διορθώσεις**

Συμβούλιο της Ευρώπης

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
SERVICE DE TRADUCTION
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
TRANSLATION SERVICE**

Σχετικά με την υπόθεση Kalandia κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτήθηκε σε σώμα, αποτελούμενο από τους:

Mirjana Lazarova Trajkovska, Πρόεδρο,

Ledi Bianku,

Λίνο – Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Ales Pejchal,

Robert Spano,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo, Δικαστές,

και τον Abel Campos, γραμματέα τμήματος.

Κατόπιν της διαβούλευσης της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 2016, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ισχύει από αυτή την ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση άρχισε με την υπ' αρ. 48684/15 προσφυγή του κ. Dato Kalandia («ο προσφεύγων»), Γεωργιανού υπηκόου κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, την οποία υπέβαλε στο Δικαστήριο στις 5 Οκτωβρίου 2015, βάσει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τη δικηγόρο Αθηνών, κα Ε.-Λ. Κούτρα. Η Ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξούσιους υπαλλήλους της, τον κ. Κ. Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κα Κ. Καραβασίλη, Εισηγήτρια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η Γεωργιανή Κυβέρνηση δεν έκανε χρήση του δικαιώματός της να παρέμβει στη διαδικασία (άρθρο 36 παρ. 1 της Σύμβασης).

3. Ο προσφεύγων διαμαρτύρεται κυρίως για την παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης (λόγω των συνθηκών κράτησής του και της περίθαλψης που έλαβε κατά τον εγκλεισμό του στη φυλακή) και του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3.

4. Στις 7 Οκτωβρίου 2015, το Δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα του προσφεύγοντα για την εφαρμογή του άρθρου 39 του κανονισμού του (« κανονισμός») και κάλεσε την Κυβέρνηση να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει στον ενδιαφερόμενο την ιατρική φροντίδα που απαιτείται λόγω της κατάστασης της υγείας του, καθώς και τις κατάλληλες γι αυτόν συνθήκες κράτησης και μεταφοράς. Στις 10 Νοεμβρίου 2015, σε συνέχεια νέου αιτήματος του προσφεύγοντα, το Δικαστήριο αποφάσισε τη διατήρηση της εφαρμογής του άρθρου 39 του κανονισμού και κάλεσε την Ελληνική κυβέρνηση να λάβει πιο συγκεκριμένα μέτρα για τον προσφεύγοντα, ήτοι: να μεταφέρει τον προσφεύγοντα σε νοσοκομείο, να εξασφαλίσει ότι θα παραμείνει νοσηλευόμενος έως ότου αντιμετωπισθεί η φυματίωση, η οποία είναι ανθεκτική στην αγωγή, καθώς και τα ψυχιατρικά προβλήματα από τα οποία έλεγε ότι πάσχει, καθώς και έως ότου συνταγογραφηθούν οι εξετάσεις αναφορικά με τον όγκο που έχει στο στήθος. Να προβλεφθεί, μετά από την εφαρμογή της κατάλληλης αγωγής που θα καλύπτει όλα τα προβλήματα υγείας του, η μεταφορά του σε νοσοκομείο φυλακών ή σε φυλακή όπου οι συνθήκες κράτησης να είναι συμβατές με την κατάστασή του.

5. Στις 19 Νοεμβρίου 2015, οι καταγγελίες σχετικά με τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης κοινοποιήθηκαν στην Κυβέρνηση και η προσφυγή χαρακτηρίστηκε ως **απαράδεκτη όσον αφορά το επιπλέον αίτημα**, σύμφωνα με το άρθρο 54, παρ. 3 του κανονισμού.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

I. Οι συνθήκες της υπόθεσης

6. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1986.

7. Είναι έγκλειστος από τις 27 Ιουλίου 2012 σε διάφορες φυλακές, ενώ, επί του παρόντος, κρατείται στις φυλακές Αλικαρνασσού. Καταδικάστηκε τέσσερις φορές σε ισόβια κάθειρξη και σε επτά έτη φυλάκισης. Είναι φορέας του ιού VIH, ενώ η κατάσταση της υγείας του έχει επιδεινωθεί μετά από τον εγκλεισμό του: νοσεί από το Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (aids) και βρίσκεται στο τελικό

στάδιο (στάδιο C της νόσου). Ευρισκόμενος σε επαφή με κρατούμενους, φορείς της φυματίωσης, ο προσφεύγων προσεβλήθη επίσης από φυματίωση, ιδιαιτέρως μεταδοτική και ανθεκτική στη θεραπεία. Εμφανίζει επίσης αυτοκτονικές τάσεις και πάσχει από σοβαρή κατάθλιψη και κρίσεις πανικού.

8. Σύμφωνα με δύο ιατρικά πιστοποιητικά, το ένα από το νοσοκομείο φυλακών Κορυδαλλού στις 27 Μαΐου 2014 και το άλλο από το Γενικό Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών, ο προσφεύγων προσεβλήθη από τον ιό VIH και φαίνεται πως νοσεί από το AIDS, καθώς και από φυματίωση ανθεκτική στη θεραπεία.

A. Το αίτημα του προσφεύγοντα για αποφυλάκιση λόγω της κατάστασης της υγείας του

9. Κατά τη διάρκεια της κράτησής του στις φυλακές Γρεβενών, στις 10 Ιουνίου 2014 και καθώς είχε γίνει δεκτός στο νοσοκομείο των φυλακών Κορυδαλλού, ο προσφεύγων κατέθεσε αίτημα αποφυλάκισης υπό όρους, βασιζόμενος στο άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα (CP).

10. Με την υπ' αρ. 626/2014 απόφασή του, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Πειραιώς διέταξε τη σύνταξη πραγματογνωμοσύνης, σύμφωνα με το άρθρο 110Α, παρ. 2 του Ποινικού Κώδικα, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν ο προσφεύγων νοσεί ή όχι από το AIDS. Στις 12 Σεπτεμβρίου 2014, ο ιατρός πραγματογνώμων, γενικός ιατρός στο τμήμα αφροδισίων και δερματολογικών νοσημάτων του νοσοκομείου Ανδρέας Συγγρός, υπέβαλε την έκθεσή του, στην οποία επιβεβαίωσε ότι ο προσφεύγων πράγματι νοσεί από το Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας, καθώς και από φυματίωση ανθεκτική στη θεραπεία.

11. Με την απόφαση της 20^{ης} Οκτωβρίου 2014, το Συμβούλιο διέταξε τη διόρθωση της προαναφερομένης έκθεσης, προκειμένου να συμπεριληφθεί σε αυτή ένα πιστοποιητικό που συνέταξε ο Διευθυντής του Νοσοκομείου Ανδρέας Συγγρός, όπου ο προσφεύγων είχε γίνει δεκτός.

12. Στο από 8 Ιανουαρίου 2015 πιστοποιητικό του, ο εν λόγω Διευθυντής συμφωνούσε κι εκείνος ότι ο προσφεύγων νοσούσε από το Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας, και έπασχε από φυματίωση ανθεκτική στη θεραπεία.

13. Με την υπ' αρ. 52/2015 απόφαση, αφού διαπιστώθηκε ότι ο προσφεύγων είχε μεταφερθεί στις φυλακές Κερκύρας στις 27 Ιανουαρίου 2015, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Πειραιώς δήλωσε αναρμόδιο και διαβίβασε το αίτημα του ενδιαφερομένου στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Κερκύρας.

14. Με την από 8 Απριλίου 2015, το Συμβούλιο του εν λόγω δικαστηρίου απέρριψε το αίτημα του προσφεύγοντα.

Σημείωνε ότι ο προαναφερόμενος πραγματογνώμονας ανέφερε ότι η λοίμωξη VIH αποτελείτο από τρία στάδια σοβαρότητας και ότι το στάδιο C ήταν το πιο σοβαρό, Εντούτοις, σημείωνε ότι δεν είχε κάνει καμία αναφορά στα κριτήρια διαχωρισμού των φορέων του ιού και των ατόμων που νοσούν. Παρατηρούσε επίσης ότι από τα διάφορα ιατρικά πιστοποιητικά αναφορικά με τον προσφεύγοντα, προέκυπτε ότι είχε διαγνωσθεί ως οροθετικός και ότι είχε υποβληθεί σε φαρμακευτική αγωγή γι αυτό το λόγο. Επιπλέον σημείωνε ότι, σύμφωνα με την έκθεση, όπως συμπληρώθηκε στις 8 Ιανουαρίου 2015, η συνύπαρξη της φυματίωσης και της λοίμωξης VIH οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι ο προσφεύγων νοσούσε από το AIDS και είχε προσβληθεί από φυματίωση ανθεκτική στη θεραπεία. Ως εκ τούτου, θεωρούσε ότι το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου δεν άλλαζε την πεποίθησή του, σύμφωνα με την οποία ο προσφεύγων ήταν μόνο οροθετικός και ότι δε νοσούσε από το AIDS. Ως προς τούτο, διαπίστωνε ότι τα κλινικά συμπτώματα που χαρακτήριζαν αυτό το νόσημα ήταν, σύμφωνα με τη διεθνή ιατρική βιβλιογραφία, η τοξοπλάσμωση στον εγκέφαλο, η μυκητίαση του οισοφάγου, της τραχείας και των βρόγχων και το σάρκωμα Kaposi, ότι ο προσφεύγων δεν παρουσίαζε αυτά τα συμπτώματα και ότι, κατά συνέπεια, το ανωτέρω συμπέρασμα δεν είχε βάση στην εν λόγω βιβλιογραφία. Εκτιμούσε δηλαδή ότι στην περίπτωση του προσφεύγοντα

δεν καλύπτονταν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την υπό όρους αποφυλάκισή του.

15. Το Συμβούλιο αναφερόταν επίσης και στη γνωμοδότηση του Εισαγγελέα επί του αιτήματος του προσφεύγοντα.

Σύμφωνα με αυτή τη γνωμοδότηση, η έκθεση πραγματογνωμοσύνης, η οποία χαρακτηρίστηκε ως ελλιπής από τον Εισαγγελέα, δεν περιελάμβανε ούτε επαρκή περιγραφή της νόσου, του σταδίου στο οποίο βρισκόταν ο προσφεύγων, των συμπτωμάτων που παρουσίαζε και της φαρμακευτικής αγωγής που λάμβανε, ούτε εκτενή αναφορά στις εξετάσεις, στις οποίες είχε υποβληθεί ο ενδιαφερόμενος και στις οποίες είχε βασισθεί η έκθεση, ούτε ανάλυση των αποτελεσμάτων – ενώ, σύμφωνα με τον Εισαγγελέα, αυτά τα στοιχεία θα βοηθούσαν να εξακριβωθεί εάν ο προσφεύγων ήταν απλός φορέας του ιού ή αν νοσούσε από το AIDS.

Σύμφωνα επίσης με αυτή τη γνωμοδότηση, είχε γίνει μια συνολική εκτίμηση των εγγράφων που κατέθεσε ο προσφεύγων, από τα οποία προέκυπτε σαφώς ότι ο τελευταίος ήταν απλός φορέας του ιού και ότι εξ' αυτού του λόγου είχε γίνει διευθέτηση της ποινής του. Τέλος, πάντα σύμφωνα με αυτή τη γνωμοδότηση, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των προβλεπόμενων, από το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα, ανθρωπιστικών διατάξεων, έπρεπε το περιεχόμενο της προαναφερομένης έκθεσης να είναι πιο εμπειριστατωμένο, δεδομένου ότι ο προσφεύγων εκτίει ποινή κάθειρξης για αδικήματα ιδιαίτερης σοβαρότητας.

16. Η απόφαση του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Κερκύρας ήταν ανέκκλητη.

17. Στις 13 Ιανουαρίου 2016, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στις φυλακές Λάρισας. Αρχικά κρατείτο σε κελί της πτέρυγας απομόνωσης, ενώ στη συνέχεια τοποθετήθηκε σε άλλο κελί, στην κεντρική πτέρυγα των φυλακών, κατόπιν διαμαρτυριών του. Στις 22 Ιανουαρίου 2016, το συμβούλιο φυλακών Λάρισας ζήτησε την άμεση μεταφορά του προσφεύγοντα σε άλλο σωφρονιστικό κατάστημα, λόγω του ότι υπήρχε

«μεγάλος κίνδυνος μετάδοσης μολυσματικής νόσου (AIDS)» και οι φυλακές δεν διέθεταν ειδικό χώρο κράτησης όπου οι φυλακισμένοι, που είχαν προσβληθεί από το AIDS, να μπορούν να έχουν τους ίδιους όρους κράτησης με τους άλλους κρατούμενους. Στις 5 Φεβρουαρίου 2016, η ειδική επιτροπή μεταγωγών γνωμοδότησε επί του αιτήματος και έδωσε άδεια για τη μεταφορά του.

18. Στις 10 Φεβρουαρίου 2016, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στις φυλακές Αλικαρνασσού, στην Κρήτη.

19. Σε ημερομηνία μη εξακριβωθείσα εντός του 2016, ο προσφεύγων κατέθεσε νέο αίτημα αποφυλάκισης, με βάση το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα. Στις 11 Απριλίου 2016, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών του Ηρακλείου διέταξε τη σύνταξη πραγματογνωμοσύνης και όρισε ως πραγματογνώμονα έναν καθηγητή ιατρικής, διευθυντή της μονάδας ειδικών λοιμώξεων του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου του Ηρακλείου. Εκείνος παρέδωσε την έκθεσή του στις 25 Μαΐου 2016.

Β. Το αίτημα του προσφεύγοντα προς τον επιβλέποντα Εισαγγελέα των φυλακών Γρεβενών

20. Με την από 28 Οκτωβρίου 2015 επιστολή του και ενώ η Κυβέρνηση είχε κληθεί από το Δικαστήριο να λάβει προληπτικά μέτρα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 39 του Κανονισμού, ο προσφεύγων απευθύνθηκε στον επιβλέποντα Εισαγγελέα των φυλακών Γρεβενών σχετικά με τη βάση του άρθρου 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (CPP). Σε αυτή την επιστολή, ενημέρωνε τον εν λόγω Εισαγγελέα ότι η κατάστασή του δεν είχε αλλάξει μετά από την παρέμβαση του Δικαστηρίου. Προσέθετε ότι δεν είχε λάβει αγωγή, ενώ είχε κρυώσει και είχε πυρετό, ότι συνέχιζε να θέτει σε κίνδυνο την υγεία των συγκρατούμενων του λόγω της φυματίωσης από την οποία έλεγε ότι πάσχει και τέλος ότι η παραμονή του στη φυλακή μείωνε ακόμα περισσότερο το προσδόκιμο ζωής του, διευκρινίζοντας ότι ήταν ήδη μικρής διάρκειας λόγω της κατάστασης της υγείας του. Καλούσε τον επιβλέποντα Εισαγγελέα να ταχτοποιήσει το θέμα της μεταφοράς του στο νοσοκομείο εντός είκοσι

τεσσάρων ωρών και τη λήψη κατάλληλων μέτρων, ώστε οι συνθήκες κράτησής του να είναι συμβατές με τα άρθρα 2, 3, 5, 8, 10, 13 και 14 της Σύμβασης, καθώς και με τα προληπτικά μέτρα που ανέφερε το Δικαστήριο.

21. Ο προσφεύγων δεν έλαβε καμία απάντηση από τον Εισαγγελέα.

22. Στις 15 Δεκεμβρίου 2015, ο προσφεύγων ζήτησε από τον Υπουργό Υγείας να τον μεταφέρει «σε οποιοδήποτε ίδρυμα μπορούσε να προφυλαχθεί η υγεία του, συμπεριλαμβανομένου και του νοσοκομείου των φυλακών Κορυδαλλού».

Γ. Η κράτηση του προσφεύγοντα στις φυλακές Γρεβενών

1. Η εκδοχή του προσφεύγοντα

23. Ο προσφεύγων αναφέρει ότι φυλακίστηκε στις φυλακές Γρεβενών στις 3 Απριλίου 2014.

Δηλώνει ότι τοποθετήθηκε σε κελί της πτέρυγας απομόνωσης όπου ο ατομικός του χώρος ήταν μικρότερος από 2 τ.μ. και ότι δεν είχε ούτε κρεβάτι (κοιμόταν στο έδαφος) ούτε καρέκλα, ενώ, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, δεν μπορούσε να σταθεί όρθιος για περισσότερα από λίγα λεπτά ούτε να είναι αυτόνομος. Κατά συνέπεια, δεν είχε τη δυνατότητα να παραμένει καθιστός όλη την ημέρα και ήταν υποχρεωμένος να τρώει στο έδαφος. Ο προσφεύγων προσθέτει ότι δεν υπήρχαν παγκάκια, ούτε σκιερά μέρη, στην αυλή της πτέρυγας απομόνωσης και ότι η κατάσταση της υγείας του τον ανάγκαζε να παραμένει καθιστός στο τσιμεντένιο δάπεδο.

24. Το προαναφερόμενο κελί δεν αεριζόταν, καθώς δεν είχε πρόσβαση στο φρέσκο αέρα. Ο προσφεύγων αναφέρει ότι τοποθετήθηκε μαζί με έναν άλλο οροθετικό κρατούμενο και ότι κατ' αυτόν τον τρόπο ο τελευταίος εκτέθηκε σε αυξημένο κίνδυνο μόλυνσης από τη φυματίωση από την οποία έπασχε ο ίδιος.

25. Το κελί ήταν εξοπλισμένο με ντους, το οποίο δεν είχε την κατάλληλη σωλήνωση και οι κρατούμενοι ήταν υποχρεωμένοι να πλένονται χρησιμοποιώντας κύπελλα. Το ντους δεν διέθετε παράθυρο ούτε αεριζόταν και οι οσμές από τις τουαλέτες ήταν αηδιαστικές. Τα

ρούχα και τα ασπρόρουχα πλένονταν σε κουβά και στεγνώνονταν σε μία μικρή διπλανή αυλή. Το κελί ήταν κρύο το χειμώνα και ζεστό το καλοκαίρι. Καμία ψυχαγωγική δραστηριότητα δεν υπήρχε στη φυλακή.

26. Ο προσφεύγων χαρακτηρίζει την τροφή που λάμβανε ως «αδύνατο να τη μυρίσει και να την καταπιεί». Υποσιτιζόταν και «τα κόκαλά του [είχαν γίνει] ορατά στο γυμνό μάτι». Ο προϋπολογισμός που διειτίθετο για την τροφή ανερχόταν σε 1 ευρώ (EUR) ανά ημέρα και ανά κρατούμενο.

27. Ο προσφεύγων αναφέρει ότι δεν λάμβανε τίποτα για την ανθεκτική στην αγωγή φυματίωση και για τις ψυχιατρικές διαταραχές, από τις οποίες έλεγε ότι έπασχε και ότι, επιπλέον, δεν είχε υποβληθεί σε καμία εξέταση για τον όγκο στο στήθος.

28. Ο προσφεύγων αναφέρει επίσης ότι δεν υπήρχε συνεχής παρουσία ιατρού στη φυλακή. Διευκρινίζει ότι ένας γενικός ιατρός επισκεπτόταν τη φυλακή μια φορά το μήνα περίπου και ότι δεδομένου του αριθμού των κρατούμενων στην εν λόγω φυλακή, που χαρακτηρίζει ως υψηλό, η παρουσία του ήταν συμβολική. Προσθέτει ότι η φυλακή είχε συνάψει σύμβαση με έναν ιατρό των Γρεβενών, προκειμένου εκείνος να επισκέπτεται τη φυλακή δυο φορές την εβδομάδα και αυτό έγινε από τον Σεπτέμβριο του 2015. Δηλώνει επίσης ότι οι κρατούμενοι δεν μπορούσαν να κάνουν χρήση της υποβολής αιτήματος για ιατρική εξέταση καθώς τα αιτήματα δεν καταχωρούνταν.

29. Ο προσφεύγων υποστηρίζει επίσης ότι ο υπάλληλος του αναρρωτηρίου που ήταν υπεύθυνος να του χορηγεί την αντιϊκή αγωγή του εντός του κελιού του ήταν ένας απλός σωφρονιστικός υπάλληλος χωρίς καμία εκπαίδευση στο συγκεκριμένο θέμα.

30. Αναφέρει επίσης ότι με την ευκαιρία της μεταφοράς του στο νοσοκομείο Θεσσαλονίκης, αναγκάστηκε να περάσει πολλές ημέρες σε ένα υπερπλήρες κελί του κέντρου μεταγωγών, υπό συνθήκες πολύ σκληρές (σύμφωνα με τα λεγόμενά του, χωρίς κρεβάτι, χωρίς καρέκλα, χωρίς φυσικό φωτισμό και χωρίς περίπατο) και ότι επιπλέον το νοσοκομείο δεν εξέτασε τον όγκο στο στήθος με την αιτιολογία ότι «δεν

βρισκόταν στο αρμόδιο τμήμα». Ότι, κατά τη διάρκεια της μεταφοράς του στα νοσοκομεία της Θεσσαλονίκης και του Κορυδαλλού, η διάρκεια των διαδρομών ήταν πολύ μεγάλη, οι μεταφορές πραγματοποιούνταν πάντα μέσω θωρακισμένων μεταγωγικών οχημάτων, ο ενδιαφερόμενος μεταφερόταν πάντα με χειροπέδες και καμία ιδιαίτερη προφύλαξη σε σχέση με την κατάσταση της υγείας του.

31. Τέλος, ο προσφεύγων αναφέρει ότι με την ευκαιρία της μεταφοράς του στο νοσοκομείο Γρεβενών, ένας ιατρός του είχε πει ότι το νοσοκομείο δεν ήταν εξοπλισμένο για την αντιμετώπιση περιστατικών με καρκίνο και ότι έπρεπε να νοσηλευθεί σε εξειδικευμένη μονάδα φροντίδας, Υποστηρίζει ότι γι αυτό το λόγο αρνήθηκε να μεταβεί εκ νέου στο νοσοκομείο Γρεβενών, στις 6 Αυγούστου 2015, για εξέταση του όγκου του.

2. Η εκδοχή της Κυβέρνησης

32. Σε συνέχεια της απόφασης του Δικαστηρίου να εφαρμόσει το άρθρο 39 του Κανονισμού στην περίπτωση του προσφεύγοντα, η Κυβέρνηση ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι στον ενδιαφερόμενο παρέχονταν κατάλληλες συνθήκες κράτησης στις φυλακές Γρεβενών, τις οποίες περιγράφει ως εξής: δυο φορές την ημέρα ένας υπάλληλος του αναρρωτηρίου των φυλακών μετέβαινε στο κελί του προσφεύγοντα και του χορηγούσε τη συνταγογραφημένη φαρμακευτική αγωγή. Ο προσφεύγων εξεταζόταν από τον ιατρό των φυλακών κάθε φορά που το ζητούσε και σε περίπτωση ανάγκης μεταφερόταν επειγόντως στο νοσοκομείο Γρεβενών, Όλες οι μεταφορές πραγματοποιούνταν υπό τις κατάλληλες συνθήκες.

33. Η Κυβέρνηση προσκομίζει επίσης μία έκθεση του Διευθυντή των Φυλακών Γρεβενών, σύμφωνα με την οποία: ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί σε κελί 11,04 τ.μ. (που περιελάμβανε την τουαλέτα, ένα τραπέζι, δύο καρέκλες και δύο κρεβάτια), με ένα παράθυρο διαστάσεων 1 μ. X 1,10 μ. Το κελί βρισκόταν στην πτέρυγα απομόνωσης των φυλακών και ήταν ειδικά διαμορφωμένο για τους κρατούμενους με σοβαρά προβλήματα υγείας. Η πτέρυγα απομόνωσης δεχόταν

κρατούμενους που έπρεπε να βρίσκονται σε προστατευμένο περιβάλλον και όχι κρατούμενους που υποβάλλονταν σε πειθαρχική τιμωρία. Ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί στο εν λόγω κελί κατόπιν αιτήματός του, μαζί με έναν άλλο κρατούμενο, της ίδιας εθνικότητας με τον ίδιο και ο οποίος έπασχε από το ίδιο νόσημα με εκείνον.

34. Η Κυβέρνηση αναφέρει επίσης τα ακόλουθα: το κελί διέθετε κεντρική θέρμανση και θερμαινόταν από ένα δεύτερο θερμαντικό σώμα, το οποίο λειτουργούσε όλη την ημέρα. Υπήρχε παροχή ζεστού νερού μία ώρα το πρωί και μία ώρα το βράδυ. Ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να παραδίδει το ρουχισμό του στο πλυντήριο των φυλακών. Αλλά προτιμούσε να πλένει ο ίδιος τα ρούχα του μέσα στο κελί του και να τα στεγνώνει στην αυλή.

35. Η Κυβέρνηση αναφέρει επίσης ότι η αυλή της πτέρυγας απομόνωσης ήταν περιορισμένων διαστάσεων αλλά προσαρμοσμένη στον αριθμό κρατούμενων που προορίζονταν γι αυτό το χώρο – αριθμό που χαρακτηρίζει ως μικρό. Η αυλή ήταν εξοπλισμένη με καρέκλες και υπήρχε πάντα σκιά, τουλάχιστον σε μία από τις τέσσερις πλευρές της λόγω του ύψους των τοίχων (που ήταν έξι μέτρα).

36. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι ο προσφεύγων έπρεπε να ακολουθεί συγκεκριμένη δίαιτα σύμφωνα με τις οδηγίες των ιατρών. Εκτιμά ότι οι ισχυρισμοί του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με τους οποίους υποσιτιζόταν και είχε χάσει βάρος σε σημείο να μην μπορεί πλέον να σταθεί όρθιος, είναι αβάσιμοι.

37. Η Κυβέρνηση εκτιμά επίσης ότι η κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντα δεν ήταν ανησυχητική. Είναι της άποψης ότι η συμπεριφορά του προσφεύγοντα είναι ενδεικτική ως προς τούτο καθώς αναφέρεται στην άρνησή του να μεταβεί στο νοσοκομείο των Γρεβενών στις 6 Αυγούστου 2015 και σε μια υπεύθυνη δήλωση υπογεγραμμένη από τον ενδιαφερόμενο σχετικά με μια μαστογραφία και ένα υπερηχογράφημα θώρακος που είναι προβλεφθεί για εκείνη την ημέρα.

38. Επίσης, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, από τον ιατρικό φάκελο του προσφεύγοντα προκύπτει ότι, κατά την περίοδο των γεγονότων, ο

τελευταίος δεν έπασχε πλέον από φυματίωση και, κατά συνέπεια, δεν είχε πλέον ανάγκη να λαμβάνει αγωγή για αυτή τη νόσο και δεν κινδύνευε πλέον να μολύνει τους συγκρατούμενούς του. Ως προς τούτο, ένα ιατρικό πιστοποιητικό από τη μονάδα ειδικών λοιμώξεων του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου του Ηρακλείου βεβαιώνει τη λήξη της θεραπείας κατά της φυματίωσης το 2014.

39. Επιπλέον, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, δύο ψυχολόγοι των Φυλακών Γρεβενών είχαν μια συζήτηση με τον προσφεύγοντα και δεν διαπίστωσαν, κατά τη διάρκεια αυτής, την ύπαρξη ψυχολογικών προβλημάτων ή την ανάγκη ψυχολογικής παρακολούθησης. Οι εν λόγω ειδικοί ήταν καθημερινά στις φυλακές, αλλά ο προσφεύγων δεν ζήτησε ποτέ τη βοήθειά τους.

40. Ως προς την παρακολούθηση και την ιατρική φροντίδα προς τον προσφεύγοντα, η Κυβέρνηση αναφέρει τα ακόλουθα, βασιζόμενη σε ένα ενημερωτικό σημείωμα που εξεδόθη από το ιατρείο των Φυλακών Γρεβενών :

- Από τις 10 έως τις 14 Μαΐου 2015, ο προσφεύγων νοσηλεύθηκε στο νοσοκομείο Θεσσαλονίκης.
- Στις 28 Μαΐου 2015, εξετάστηκε από τον ιατρό των φυλακών, ο οποίος διαπίστωσε πόνο στο στήθος, από τη δεξιά πλευρά και στο δεξιό υποχόνδριο.
- Από τις 5 έως 8 Ιουνίου 2015, νοσηλεύθηκε στο νοσοκομείο των Φυλακών Κορυδαλλού.
- Στις 18 Ιουνίου 2015, εξετάστηκε από τον ιατρό των φυλακών, ο οποίος του συνταγογράφησε ένα φάρμακο (Lonarid) και μείωσε τη δοσολογία ενός άλλου φαρμάκου (Lyrica).
- Στις 8 Ιουλίου 2015, του συνταγογραφήθηκε μία νέα αγωγή (2 ΒΤ Atripla) από το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ.
- Στις 9 Ιουλίου 2015, εξετάστηκε από τον ιατρό των φυλακών, ο οποίος του συνταγογράφησε μαστολογικές και αιματολογικές εξετάσεις. Μετέβη στο νοσοκομείο Γρεβενών στις 22 Ιουλίου 2015 για τη δεύτερη εξέταση, στη συνέχεια στο νοσοκομείο Παπανικολάου στις 23 Ιουλίου

2015 για την πρώτη. Αποχώρησε από το εν λόγω ίδρυμα στις 30 Ιουλίου 2015 με μια συνταγή για μαστογραφία και υπερηχογράφημα θώρακος.

- Στις 6 Αυγούστου 2015, αρνήθηκε να μεταβεί στο νοσοκομείο Γρεβενών για να υποβληθεί σε εξετάσεις.

- Από τις 24 Σεπτεμβρίου έως την 1^η Οκτωβρίου 2015, νοσηλεύθηκε στην κλινική ειδικών λοιμώξεων της Θεσσαλονίκης.

- Στις 11 Νοεμβρίου 2015, εξετάστηκε από τον ιατρό των φυλακών, ο οποίος του συνταγογράφησε μία μαστογραφία και ένα υπερηχογράφημα θώρακος, στα οποία υποβλήθηκε στις 18 Νοεμβρίου 2015.

- Από τις 26 Νοεμβρίου έως τις 2 Δεκεμβρίου 2015, νοσηλεύθηκε στο νοσοκομείο Θεσσαλονίκης.

41. Η Κυβέρνηση αναφέρει επίσης ότι ο ιατρός των Φυλακών Γρεβενών βρισκόταν στο εν λόγω ίδρυμα δυο με τρεις φορές την εβδομάδα και για περισσότερες από οκτώ ώρες κάθε φορά και ότι υπήρχε η δυνατότητα να έρθει κάποιος σε επαφή μαζί του και τις άλλες ημέρες της εβδομάδας. Προσθέτει ότι ο εν λόγω ιατρός παρακολουθούσε τακτικά τον προσφεύγοντα. Αναφέρει επίσης ότι, σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης ή όταν ο προσφεύγων δήλωνε ότι δεν αισθανόταν καλά σε στιγμή που απουσίαζε ο ιατρός, ο ενδιαφερόμενος μεταφερόταν αμέσως στο νοσοκομείο Γρεβενών. Τέλος, αναφέρει ότι ο νοσοκόμος, που είχε αναλάβει να χορηγεί στον προσφεύγοντα την αγωγή του, ήταν εκπαιδευμένος για αυτό και ότι δεν επρόκειτο για έναν απλό υπάλληλο των φυλακών.

Δ. Η κράτηση του προσφεύγοντα στις Φυλακές Λάρισας και Αλικαρνασσοῦ

1. Η εκδοχή του προσφεύγοντα

42. Ο προσφεύγων καταγγέλλει ότι δεν εφαρμόστηκε κανένα από τα μέτρα που πρότεινε το Δικαστήριο στην Κυβέρνηση και ότι οι αρχές προέβησαν στη μεταφορά του στις Φυλακές Λάρισας υπό αμφισβητήσιμες συνθήκες, καθώς η εν λόγω μεταφορά έγινε μέσω ενός θωρακισμένου φορτηγού της αστυνομίας και φορούσε χειροπέδες. Επίσης, αναφέροντας ότι έζησε περίπου για ένα μήνα στις Φυλακές

Λάρισας, καταγγέλλει τις συνθήκες κράτησης στο εν λόγω ίδρυμα, για τις οποίες το Δικαστήριο σε πολλές περιπτώσεις έχει εκτιμήσει ότι αποτελούν παραβιάσεις του άρθρου 3 της Σύμβασης. Καταγγέλλει κυρίως την κατάσταση συνωστισμού που αντιμετώπισε: σύμφωνα με τα λεγόμενά του, έμενε σε ένα κελί 25 τ.μ. με άλλους δέκα με δώδεκα κρατουμένους, στο οποίο, επιπλέον κάπνιζαν.

43. Ο προσφεύγων αναφέρει ότι, αφού πέρασε κάποιες ημέρες στο κέντρο μεταγωγών Αθηνών, μέσα σε ένα υπερπλήρες κελί, μεταφέρθηκε στις 10 Φεβρουαρίου 2016 στις Φυλακές Αλικαρνασσού, φορώντας χειροπέδες, υπό δυσμενείς συνθήκες. Περιγράφει ότι, στο εν λόγω ίδρυμα, οι συνθήκες κράτησης ήταν ακόμα πιο εξευτελιστικές και άθλιες. Αναφέρει ότι τοποθετήθηκε στην πτέρυγα απομόνωσης, σε κελί που ήταν σκοτεινό, που ήταν λίγο μεγαλύτερο από 6 τ.μ. (με όχι ξεχωριστή τουαλέτα, κατά τα λεγόμενά του) και το οποίο μοιραζόταν με έναν άλλο οροθετικό κρατούμενο. Διευκρινίζει ότι τα κρεβάτια και η τουαλέτα είχα επιφάνειες 2 τ.μ. και 3 τ.μ. αντίστοιχα, ότι ο συγκρατούμενός του και ο ίδιος διέθεταν από κοινού ατομικό χώρο 1 τ.μ. και ότι η μυρωδιά του κελιού ήταν ανυπόφορη. Προσθέτει ότι είχε την αίσθηση ότι οι αρχές θα τον άφηναν «να πεθάνει μέσα στα περιττώματά του» και αυτό παρά τη σύσταση, δύο φορές, της λήψης προληπτικών μέτρων εκ μέρους του Δικαστηρίου.

2. Η εκδοχή της Κυβέρνησης

44. Η Κυβέρνηση απαντά ότι ο ενδιαφερόμενος είχε τοποθετηθεί σε χώρο ειδικά διαμορφωμένο, στο ισόγειο των Φυλακών Αλικαρνασσού, ότι έβγαινε στην αυλή με τους άλλους κρατουμένους, τρεφόταν κανονικά και ζούσε όπως όλοι οι άλλοι φυλακισμένοι.

45. Ως προς τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντα για την ανεπάρκεια φωτισμού και αερισμού, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι αυτοί αντικρούονται από τις διαπιστώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT). Διευκρινίζει ότι η εν λόγω Επιτροπή επισκέφθηκε τις συγκεκριμένες φυλακές τον Απρίλιο του 2015 και κατέληξε στο

συμπέρασμα ότι τα κελιά ήταν επαρκώς φωτισμένα με φυσικό και τεχνητό φωτισμό, ότι αερίζονταν επαρκώς και ότι οι κοινόχρηστοι χώροι και οι τουαλέτες ήταν καθαρά.

46. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι η CPT επισκέφθηκε τα κελιά της πτέρυγας απομόνωσης των Φυλακών Αλικαρνασσού (στα οποία έμεναν άλλοι κρατούμενοι την περίοδο της επίσκεψης) και όχι την κεντρική πτέρυγα των φυλακών, όπου, κατά τα λεγόμενά της, έμενε ο προσφεύγων.

47. Ως προς τον ισχυρισμό του προσφεύγοντα, σύμφωνα με τον οποίο έλαβε ανεπαρκή ιατρική φροντίδα, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, μετά από τη μεταφορά του στις Φυλακές Αλικαρνασσού, ο προσφεύγων παρακολουθείται συστηματικά από τη μονάδα ειδικών λοιμώξεων του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ηρακλείου, οι ιατροί της οποίας του έχουν συνταγογραφήσει μία θεραπεία. Διευκρινίζει ότι ο ενδιαφερόμενος μεταφέρθηκε στην εν λόγω μονάδα κατ' επανάληψη, κυρίως στις 19, 21 και 26 Φεβρουαρίου 2016, την 1^η Μαρτίου 2016, στις 15 Απριλίου 2016, στις 11, 13 και 25 Μαΐου 2016 και στις 20 Ιουλίου 2016. Προσθέτει ότι, σε έκθεση της 1^{ης} Μαρτίου 2016, ένας ιατρός της εν λόγω μονάδας ανέφερε ότι ο αριθμός των κυττάρων CD4 κατέτασσε τον προσφεύγοντα στο στάδιο C2 της νόσου. Αναφέρει επίσης ότι, σε άλλη έκθεση, με ημερομηνία 25 Μαΐου 2016, η οποία διατάχθηκε στο πλαίσιο νέας αίτησης του προσφεύγοντα με βάση το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα, ο πραγματογνώμων που ορίστηκε από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Ηρακλείου κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η κλινική εξέταση δεν απεδείκνυε επιμονή της φυματίωσης και ανέφερε, ως προς τον ιό VIH, ότι ο αριθμός των κυττάρων CD4 κατέτασσε τον προσφεύγοντα στο στάδιο C3 της νόσου και ότι αυτός αντιδρούσε καλά στην αντιϊκή αγωγή.

48. Τέλος, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ο προσφεύγων δεν ενημέρωσε ποτέ τις αρχές ότι είχε πυρετό ή ότι έκανε εμέτους πολλές φορές την ημέρα ή ότι δεν μπορούσε να σταθεί όρθιος, όπως το υποστηρίζει τώρα ενώπιον του Δικαστηρίου.

II. Η σχετική εθνική νομοθεσία και πρακτική

49. Το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η υπό όρους αποφυλάκιση χορηγείται, ανεξάρτητα από την εκπλήρωση των όρων που αναφέρονται στα άρθρα 105 και 106, εάν ο καταδικασθείς νοσεί από το AIDS, εάν πάσχει από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια η οποία χρήζει αιμοκάθαρσης ανά τακτά διαστήματα ή από φυματίωση ανθεκτική στην αγωγή, εάν είναι τετραπληγικός, εάν έχει προσβληθεί από κίρρωση ήπατος που έχει επιφέρει ποσοστό αναπηρίας άνω του 67%, εάν, έχοντας περάσει την ηλικία των ογδόντα ετών, πάσχει από γεροντική άνοια, ή εάν έχει προσβληθεί από κακοήθες νεόπλασμα σε τελικό στάδιο.

2. Η εξακρίβωση των προϋποθέσεων της πρώτης παραγράφου γίνεται, κατόπιν αιτήματος του καταδικασθέντος, από το αρμόδιο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, το οποίο διατάσσει τη σύνταξη ειδικής πραγματογνωμοσύνης, ο τρόπος διεξαγωγής της οποίας προσδιορίζεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

3. Η υπό όρους αποφυλάκιση που αποφασίζεται με βάση την πρώτη παράγραφο του παρόντος άρθρου εγγράφεται στο ποινικό μητρώο του καταδικασθέντος, χορηγείται μία μόνο φορά και εκτείνεται αυτεπαγγέλτως σε όλες τις ποινές που έχουν απαγγελθεί εάν δύναται να ορισθεί μια συνολική ποινή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 551 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

4. Η καταδίκη, που απαγγέλλεται κατά την περίοδο χάριτος με περίοδο δοκιμής, για αδίκημα που τελέσθηκε πριν από την έναρξη της εκτέλεσης της ποινής και για την οποία αποφασίσθηκε η υπό όρους αποφυλάκιση, δεν επιφέρει την ακύρωση της αποφυλάκισης».

50. Η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα αρχίζει όταν ο καταδικασθείς αποφασίζει να καταθέσει αίτημα ως προς τούτο. Σε αυτή την περίπτωση, το αρμόδιο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών ορίζει έναν πραγματογνώμονα, ο οποίος καλείται να εξακριβώσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της εν λόγω διάταξης.

Η διαδικασία προβλέπει: α) την κατάθεση, στον διευθυντή των φυλακών, αιτήματος άμεσης μεταφοράς του κρατουμένου σε δημόσιο νοσοκομείο ή, εάν αυτό δεν είναι δυνατό, στο νοσοκομείο των Φυλακών Κορυδαλλού, β) την κλινική και βιοχημική εξέταση του κρατουμένου, σύμφωνα με τις οδηγίες του Διευθυντή του Νοσοκομείου, γ) τη σύνταξη έκθεσης και τη χορήγηση ιατρικού πιστοποιητικού από τον ίδιο Διευθυντή, δ) τη διαβίβαση του ιατρικού φακέλου του κρατουμένου στον ορισμένο πραγματογνώμονα, ο οποίος συντάσσει την έκθεση πραγματογνωμοσύνης του λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο του φακέλου (υπουργική απόφαση με αρ. 164484/2010 της 25^{ης} Ιανουαρίου 2010).

III. Οι διαπιστώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT)

51. Στην έκθεσή της σχετικά με την επίσκεψή της στην Ελλάδα, από τις 14 έως τις 23 Απριλίου 2015, η CPT προέβη στις ακόλουθες διαπιστώσεις για τις Φυλακές Αλικαρνασσού,

Την ημέρα της επίσκεψης, οι φυλακές, επίσημης χωρητικότητας 105 κρατουμένων, φιλοξενούσαν 233. Ο αριθμός των φυλακισμένων είχε μειωθεί κατά πενήντα κατά τη διάρκεια των εβδομάδων που είχαν προηγηθεί της επίσκεψης. Η μεγάλη πλειονότητα των κρατουμένων έκτιε ποινές μεγάλης διάρκειας.

52. Τα κτίρια των φυλακών, οι οποίες χτίστηκαν το 1932, ήταν σε προχωρημένο στάδιο φθοράς, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονταν για να διατηρηθεί σε αξιοπρεπή κατάσταση. Ο χώρος κράτησης εκτεινόταν σε τρεις ορόφους, ο καθένας εκ των οποίων περιελάμβανε τριάντα πέντε κελιά. Τα κελιά, σχεδιασμένα για τη φιλοξενία ενός ατόμου, καταλαμβάνονταν από τρεις ακόμα και τέσσερις κρατουμένους. Κάθε κελί είχε επιφάνεια 8 τ.μ. και ήταν εξοπλισμένο με δύο ή τρία κρεβάτια – κουκέτες και ένα επιπλέον κρεβάτι, ένα νιπτήρα, ένα τραπέζι και καρέκλες, καθώς και τουαλέτες, εν μέρει χωριστές. Ο φυσικός και τεχνητός φωτισμός, καθώς και ο αερισμός ήταν

ικανοποιητικοί. Οι κοινόχρηστοι χώροι, συμπεριλαμβανομένων των ντους και των τουαλετών, ήταν καθαροί.

53. Στις φυλακές υπήρχε ένας γενικός ιατρός και μία νοσοκόμα, η οποία είχε τη βοήθεια ενός υπαλλήλου των φυλακών. Κάθε Τετάρτη, ένας οδοντίατρος επισκεπτόταν τις φυλακές και κάθε Σάββατο πρωί ένας ψυχίατρος. Λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των κρατουμένων, η CPT τασσόταν υπέρ της αύξησης του αριθμού των νοσοκόμων σε τέσσερις τουλάχιστον,

54. Η αντιπροσωπεία της CPT συνάντησε δύο οροθετικούς κρατουμένους. Αυτοί είχαν τοποθετηθεί, πριν από έξι μήνες, σε κελί 7 τ.μ., ευρισκόμενο στην πτέρυγα απομόνωσης. Κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων εβδομάδων της παραμονής του σε αυτό το κελί, κοιμούνταν σε στρώματα στο έδαφος πριν από την εγκατάσταση κρεβατιών – κουκετών. Κατά τη διάρκεια της ημέρας, παρέμεναν σε ένα στενό διάδρομο κατά μήκος της πτέρυγας απομόνωσης. Δεν τους επέτρεπαν να βγουν στην αυλή της πτέρυγας παρά μόνο τρεις ημέρες πριν από την επίσκεψη της αντιπροσωπείας. Το κελί δεν είχε πρόσβαση σε φυσικό φωτισμό, ο αερισμός ήταν ανεπαρκής και ο τεχνητός φωτισμός (φωτισμός από ένα γυμνό λαμπτήρα) ήταν μόνιμος. Οι τουαλέτες, που βρίσκονταν μέσα στο κελί, δεν ήταν χωριστές και την ημέρα οι κρατούμενοι χρησιμοποιούσαν το ντους και τις τουαλέτες που βρίσκονταν στο διάδρομο. Τη νύχτα, οι κρατούμενοι δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν με τους φύλακες και ως εκ τούτου δεν μπορούσαν να ζητήσουν να βγουν από τα κελιά τους.

55. Στο πλαίσιο αυτών των διαπιστώσεων, η CPT τόνιζε ότι ο χωρισμός των οροθετικών κρατουμένων από τους άλλους κρατουμένους ήταν μια καλά εφαρμοσμένη πρακτική στις Ελληνικές φυλακές. Ανέφερε ότι, στις Φυλακές Αλικαρνασσού, θα ήταν δυνατό για τους δύο προαναφερόμενους οροθετικούς κρατουμένους να μοιράζονται ένα κελί στην κεντρική πτέρυγα των φυλακών και να βρίσκονται υπό το ίδιο καθεστώς κράτησης με τους άλλους φυλακισμένους, Παρά ταύτα, σημείωνε ότι αυτοί οι δυο κρατούμενοι ήταν χωρισμένοι από τους

άλλους φυλακισμένους και ζούσαν υπό συνθήκες αρκετά πιο σκληρές από εκείνους λόγω των προκαταλήψεων που υπήρχαν σε βάρος τους. Η CPT συνιστούσε στις Ελληνικές αρχές να μην τοποθετούν πια τους οροθετικούς κρατούμενους στην πτέρυγα απομόνωσης της φυλακής καθώς τα κελιά της εν λόγω πτέρυγας δεν επέτρεπαν στους εν λόγω κρατούμενους να απολαμβάνουν τις ίδιες συνθήκες ζωής με αυτές που προσφέρονταν στους άλλους φυλακισμένους που έμεναν στα συνήθη κελιά.

IV. Οι διαπιστώσεις του Διαμεσολαβητή

56. Μετά από ομαδική καταγγελία αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης, η οποία κατατέθηκε από τριάντα έναν κρατούμενους δια μέσω της μη κυβερνητικής οργάνωσης «Ελληνική δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα», ο Διαμεσολαβητής πραγματοποίησε επιθεώρηση στις φυλακών Γρεβενών την 1^η Ιουλίου 2013.

57. Στην από 16 Δεκεμβρίου 2013 έκθεσή του, ο διαμεσολαβητής σημείωνε ότι οι εν λόγω φυλακές είχαν επίσημη χωρητικότητα 600 κρατουμένων, ότι φιλοξενούσαν 732 άτομα κατά την ημερομηνία της επιθεώρησης και ότι ο αριθμός αυτός είχε φτάσει τα 800 άτομα κατά το παρελθόν.

58. Ο διαμεσολαβητής παρατηρούσε ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που είχε διαπιστώσει στις εν λόγω φυλακές ήταν αυτό του συνωστισμού. Διαπίστωνε ότι οι πλεονάζοντες κρατούμενοι κοιμόνταν σε στρώματα στο έδαφος και ότι τα κελιά της πτέρυγας απομόνωσης και το κελί υποδοχής νέων εισερχομένων είχαν μετατραπεί σε χώρους συνήθους κράτησης. Διευκρίνιζε ότι δέκα κελιά της πτέρυγας απομόνωσης φιλοξενούσαν τριάντα κρατούμενους που δεν είχαν υποβληθεί σε πειθαρχική ποινή. Εκτιμούσε ότι η χρήση των κελιών της πτέρυγας απομόνωσης για τη συνεχή παραμονή των κρατουμένων αποτελούσε στοιχείο προς επανεξέταση.

59. Ο διαμεσολαβητής υπογράμμισε επίσης ότι η τροφή των κρατουμένων ήταν προβληματική λόγω του ανεπαρκούς ποσού που διετίθετο από τον χορηγούμενο προϋπολογισμός (2,20 EUR ανά

κρατούμενο). Ανέφερε ότι το μενού περιελάμβανε πρωινό (τσάι ή γάλα), μεσημεριανό (ζυμαρικά, όσπρια και κρέας: δύο φορές την εβδομάδα, φρέσκα λαχανικά και σαλάτα: μία φορά την εβδομάδα) και βραδινό. Επίσης σημείωνε ότι οι κουζίνες των φυλακών ήταν καθαρές και καλά εξοπλισμένες.

60. Επίσης, ο διαμεσολαβητής παρατηρούσε ότι το δίκτυο παροχής νερού παρουσίαζε προβλήματα, έτσι ώστε δεν υπήρχε συνεχής παροχή κρύου νερού ενώ αντίθετα δεν υπήρχε πρόβλημα με την παροχή του ζεστού νερού.

61. Ο διαμεσολαβητής κατέληγε στο συμπέρασμα ότι ο υψηλός αριθμός κρατουμένων καθιστούσε δύσκολη τη συγκατοίκηση στις φυλακές και ότι από αυτή την άποψη, δεν τηρούντο οι απαιτήσεις του εσωτερικού και διεθνούς δικαίου όσον αφορά τον ελάχιστο προσωπικό χώρο που απαιτείται για κάθε κρατούμενο.

Νομικοί ισχυρισμοί

I. Ως προς την ισχυριζόμενη παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης

62. Ο προσφεύγων καταγγέλλει τις συνθήκες κράτησής του στις Φυλακές Γρεβενών, Λάρισας και Αλικαρνασσού, τις συνθήκες μεταφοράς του από τη μία φυλακή στην άλλη και στα νοσοκομεία, καθώς και τις συνθήκες ζωής στα κέντρα μεταγωγών κρατουμένων. Καταγγέλλει επίσης την ανεπάρκεια περίθαλψης κατά τη διάρκεια κράτησής του στις εν λόγω φυλακές, παραπονούμενος ότι, τα προσωρινά μέτρα που αναλυτικά ανέφερε το Δικαστήριο, στην πραγματικότητα δεν εφαρμόστηκαν. Επικαλείται παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, όπου αναφέρονται τα εξής:

«Κανείς δεν πρέπει να υποβάλλεται σε βασανιστήρια, ούτε σε ποινές ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση».

A. Επί του παραδεκτού

63. Στην προσφυγή του προς το Δικαστήριο, ο προσφεύγων, βασιζόμενος στο άρθρο 3 της Σύμβασης, κατήγγειλε τις συνθήκες κράτησής του στις Φυλακές Γρεβενών και την ανεπάρκεια της ιατρικής περίθαλψης που έλαβε σ' αυτές τις φυλακές. Στη συνέχεια, ο

προσφεύγων μεταφέρθηκε στις Φυλακές Λάρισας και έπειτα στις Φυλακές Αλικαρνασσού. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι αντίθετα με άλλες Ελληνικές υποθέσεις, στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει μια «συνεχιζόμενη κατάσταση», καθώς οι ισχυριζόμενες κακές συνθήκες κράτησης ήταν παρόμοιες στις φυλακές όπου μεταφέρθηκε ο προσφεύγων με την αναχώρησή του από τις Φυλακές Γρεβενών. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο θα εξετάσει τις καταγγελίες του σε σχέση με όλα τα σωφρονιστικά καταστήματα δεδομένου ότι οι αντίδικοι αφιερώνουν εκτενείς αναφορές ως προς τούτο στις παρατηρήσεις τους.

64. Διαπιστώνοντας ότι η εν λόγω καταγγελία δεν είναι εμφανώς αβάσιμη, σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 3 α) της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο αίτιο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Θέσεις των αντιδίκων

65. Ο προσφεύγων παραπέμπει στην εκδοχή του όσον αφορά τις συνθήκες κράτησής του και στις διαπιστώσεις της CPT σχετικά με τις Φυλακές Αλικαρνασσού. Υποστηρίζει ότι οι επίμαχες συνθήκες έθιξαν και θίγουν ακόμα την ανθρώπινη αξιοπρέπειά του. Προσθέτει ότι η Κυβέρνηση τις χαρακτήρισε ως κατάλληλες και ότι, επιπλέον, αγνόησε τα προσωρινά μέτρα που πρότεινε το Δικαστήριο και ενήργησε ώστε να υποβαθμίσει ακόμα περισσότερο τις εν λόγω συνθήκες – γεγονός που αποκαλύπτει την επιθυμία της να τον τιμωρήσει που προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου.

66. Όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα πριν από τον εγκλεισμό του στις Φυλακές Αλικαρνασσού, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι συνθήκες αυτές ήταν προσαρμοσμένες στην κατάσταση της υγείας του ενδιαφερομένου και παραπέμπει, σε αυτό το σημείο, στην εκδοχή της για αυτές (ανωτέρω παράγραφοι 32-41). Ως προς τις Φυλακές Γρεβενών, δηλώνει ότι ο προσφεύγων κρατείτο σε σύγχρονες δομές που επέτρεπαν μια καλή ιατρική παρακολούθηση, ότι του παρέχονταν οι κατάλληλες ιατρικές και νοσοκομειακές υπηρεσίες και ότι εξεταζόταν

τακτικά από τον ιατρό των Φυλακών. Διευκρινίζει ότι, στο πλαίσιο της ιατρικής του παρακολούθησης, ο ενδιαφερόμενος μεταφέρθηκε κατ' επανάληψη σε διάφορα νοσοκομεία (αυτά των Γρεβενών, της Θεσσαλονίκης και του Κορυδαλλού), ότι υποβαλλόταν σε όλες τις απαραίτητες εξετάσεις και ότι, κατά τη μεταφορά του στο εσωτερικό του νομού Γρεβενών, ήταν μόνος του στο φορτηγό της Αστυνομίας και δεν φορούσε χειροπέδες. Προσθέτει ότι, στις 13 Ιανουαρίου 2016, ο ενδιαφερόμενος μεταφέρθηκε στις Φυλακές Λάρισας προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να βρίσκεται κοντά σε νοσοκομείο. Ως προς το ζήτημα της σκοπιμότητας της αποφυλάκισης του προσφεύγοντα, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι έχει καταδικασθεί για αδικήματα ιδιαιτέρως σοβαρά, τα οποία διαπράχθηκαν ατομικά και ως μέλος συμμορίας (διευκρινίζει ότι αυτά τα αδικήματα ήταν τα ακόλουθα: ανθρωποκτονία, ένοπλη ληστεία και βαριές σωματικές βλάβες).

67. Ως προς τις συνθήκες κράτησης στις Φυλακές Αλικαρνασσοῦ, η Κυβέρνηση παραπέμπει στην εκδοχή της επ' αυτών (ανωτέρω παράγραφοι 44-48).

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) Γενικές αρχές

68. Όσον αφορά τις γενικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή του άρθρου 3 της Σύμβασης σε υποθέσεις που προβάλλουν ζητήματα παρόμοια με αυτά της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο παραπέμπει στη σχετική με το συγκεκριμένο θέμα νομολογία (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, προσφυγή Φιλιπόπουλου κατά Ελλάδας, αρ. 41800/13, παρ. 64-67, 12 Νοεμβρίου 2015 και τις αναφερόμενες σε αυτή παραπομπές).

69. Πιο συγκεκριμένα, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, όταν εξετάζει την καταλληλότητα της ιατρικής περίθαλψης στις φυλακές, οφείλει κατ' αρχήν να επιδεικνύει μια επαρκή ευελιξία προκειμένου να προσδιορίσει τα απαιτούμενα προαπαιτούμενα γι αυτή την περίθαλψη. Αυτά τα προαπαιτούμενα δεν πρέπει να πληρούν μόνο τις νομικές απαιτήσεις της κράτησης, αλλά και να είναι συμβατά με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να επιτρέπει στο Κράτος να εκπληρώνει τις θετικές του

υποχρεώσεις. Ως προς τούτου, εναπόκειται στις εθνικές αρχές να εξασφαλίσουν ότι η διάγνωση και η περίθαλψη είναι έγκαιρη και ακριβής και ότι η παρακολούθηση από έμπειρο ιατρικό προσωπικό είναι τακτική και συστηματική και περιλαμβάνει μια πλήρη θεραπευτική στρατηγική. Το απλό γεγονός ότι η κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντα επιδεινώθηκε – αν κι αυτό θα μπορούσε, σε πρώτη φάση, να προκαλεί αμφιβολίες ως προς την καταλληλότητα της θεραπείας που λάμβανε στη φυλακή – δεν αρκεί για να συμπεράνουμε ότι υπάρχει παραβίαση της θετικής υποχρέωσης του Κράτους ως προς το άρθρο 3 της Σύμβασης, κυρίως όταν αποδεικνύεται ότι οι αρχές χορήγησαν εγκαίρως όλες τις ευλόγως διαθέσιμες υπηρεσίες σε μια ευσυνείδητη προσπάθεια που σκοπό είχε να αποτρέψει την εξέλιξη της εν λόγω νόσου (προσφυγή Jashi κατά Γεωργίας, αρ. 10799/06, παρ. 61, 8 Ιανουαρίου 2013, προσφυγή Fedosejevs κατά Λεττονίας, αρ. 37546/06, παρ. 47, 19 Νοεμβρίου 2013, προσφυγή Λαυρεντιάδη κατά Ελλάδας, αρ. 29896/13, παρ. 66-69, 22 Σεπτεμβρίου 2015 και προσφυγή Blokhin κατά Ρωσίας [GC], αρ. 47152/06, παρ. 137, CEDH 2016).

β) Εφαρμογή των προαναφερομένων αρχών στην παρούσα υπόθεση

70. Το Δικαστήριο σημειώνει αρχικά ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο προσφεύγων καταγγέλλει τόσο την ανεπάρκεια περίθαλψης που έλαβε στις Φυλακές Γρεβενών και Αλικαρνασσού, όπου παρέμεινε το μεγαλύτερο διάστημα της κράτησής του, όσο και τις συνθήκες κράτησης στα εν λόγω ιδρύματα και στις Φυλακές Λάρισας, γεγονότα που ενέργησαν ως επιβαρυντικός παράγοντας για την κατάσταση της υγείας του. Οι εν λόγω συνθήκες υποβαθμίστηκαν περαιτέρω μετά από τη μεταφορά του ενδιαφερομένου στις Φυλακές Αλικαρνασσού, παρά την εφαρμογή, δύο φορές, του άρθρου 39 του Κανονισμού (ανωτέρω παράγραφος 4).

Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι οι θέσεις των αντιδίκων για την πραγματικότητα των συνθηκών ζωής στις προαναφερόμενες φυλακές και για το είδος των κελιών που κατελάμβανε ο προσφεύγων στις Φυλακές Αλικαρνασσού, για τις συνθήκες μεταφοράς του

ενδιαφερομένου, ακόμα και για την κατάσταση της υγείας του τελευταίου διαφέρουν σημαντικά.

i. Οι συνθήκες κράτησης εντός των φυλακών

71. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, στις εκθέσεις που συντάχθηκαν περί των συνθηκών κράτησης στις Φυλακές των Γρεβενών και στις Φυλακές Αλικαρνασσού, από το Διαμεσολαβητή και τη CPT αντίστοιχα, αναφέρονται επαναλαμβανόμενα προβλήματα, τα οποία παρατηρούνται τακτικά στα Ελληνικά σωφρονιστικά ιδρύματα, κυρίως το πρόβλημα του συνωστισμού εντός των φυλακών, καθώς και η πρακτική του διαχωρισμού των οροθετικών κρατουμένων από τους άλλους φυλακισμένους και η τοποθέτηση των πρώτων σε κελιά της πτέρυγας απομόνωσης. Σε αυτό το σημείο, το Δικαστήριο δεν αμφιβάλλει περί της ύπαρξης αυτής της πρακτικής. Επισημαίνει ότι στην προκειμένη περίπτωση, κατά τη μεταφορά του στις Φυλακές Λάρισας, ο προσφεύγων τοποθετήθηκε αμέσως σε κελί της πτέρυγας απομόνωσης και ότι βγήκε από εκεί μετά από τις εκ μέρους του διαμαρτυρίες (ανωτέρω παράγραφος 17). Επίσης, σημειώνει ότι η Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι ο προσφεύγων παρέμεινε στην πτέρυγα απομόνωσης των Φυλακών Αλικαρνασσού, αλλά ότι ο ενδιαφερόμενος έμεινε σε τέτοια πτέρυγα στις Φυλακές Γρεβενών.

72. Επίσης, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του τα στοιχεία που παρέχονται από την Κυβέρνηση – η οποία βασίζεται σε έκθεση του Διευθυντή των Φυλακών Γρεβενών - , σύμφωνα με τα οποία: στο εν λόγω ίδρυμα, ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί μαζί με έναν άλλο κρατούμενο, μέσα σε ένα κελί 11,04 τ.μ. (συμπεριλαμβανομένης και της τουαλέτας, εντός τραπεζιού, δύο καρεκλών και δύο κρεβατιών), με ένα παράθυρο διαστάσεων 1 μ. X 1,10 μ. Η αυλή της πτέρυγας απομόνωσης, παρά το μικρό της μέγεθος, ήταν προσαρμοσμένη στον αριθμό κρατουμένων που προορίζονταν γι αυτό το χώρο (αριθμός χαμηλός σύμφωνα με την Κυβέρνηση). Η εν λόγω αυλή ήταν εξοπλισμένη με καρέκλες και υπήρχε πάντα σκιά τουλάχιστον σε μία από τις τέσσερις πλευρές της λόγω του ύψους των τοίχων (έξι μέτρα).

Κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου, οι συνθήκες όπως περιγράφονται, όσον αφορά μόνο τις Φυλακές Γρεβενών, φαίνονται εύλογες σε σχέση με τις απαιτήσεις του άρθρου 3 της Σύμβασης.

73. Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά τις Φυλακές Αλικαρνασσοῦ, δεδομένων και των διαπιστώσεων της CPT σχετικά με αυτές, και της προαναφερομένης πρακτικής που υπάρχει σε πολλές Ελληνικές φυλακές, καθώς και της απουσίας, στη συγκεκριμένη περίπτωση, αρχείου που να τηρείται από τις σωφρονιστικές αρχές ως προς τον αριθμός κρατουμένων ανά κελί, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποδεχθεί τον ισχυρισμό της Κυβέρνησης, σύμφωνα με τον οποίο ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί σε κοινή πτέρυγα αυτών των φυλακών. Παρατηρεί ότι η περιγραφή του κελιού από τον προσφεύγοντα συμπίπτει με αυτή της CPT (κελί λίγο μεγαλύτερο από 6 τ.μ., εκ των οποίων τα 2 τ.μ. καταλαμβάνονταν από τα κρεβάτια και 3 τ.μ. από την τουαλέτα. Το κελί δεν έχει πρόσβαση σε φυσικό φωτισμό, ο αερισμός ήταν ανεπαρκής και ένας λαμπτήρας ήταν μονίμως αναμμένος. Η τουαλέτα, που βρισκόταν εντός του κελιού, δεν ήταν χωριστή και οι κρατούμενοι χρησιμοποιούσαν το πρωί το ντους και τις τουαλέτες που βρίσκονταν στο διάδρομο. Τη νύχτα, οι κρατούμενοι δεν μπορούσαν να έλθουν σε επαφή με τους φύλακες και ως εκ τούτου δεν μπορούσαν να ζητήσουν να βγουν από τα κελιά τους.

Δεδομένου ότι ο προσφεύγων ήταν περιορισμένος στον χώρο που περιγράφεται ανωτέρω, το Δικαστήριο δεν αμφιβάλλει ότι ήταν υποχρεωμένος, όπως το υποστηρίζει, να λαμβάνει τα γεύματά του μέσα στο κελί του, Τέτοιου είδους συνθήκες αποτελούν, χωρίς αμφιβολία, μεταχείριση που υπερβαίνει το ανεκτό όριο του άρθρου 3 της Σύμβασης.

74. Ως προς τις συνθήκες κράτησης στις Φυλακές Λάρισας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι παρέμεινε εκεί για περίπου ένα μήνα. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του ως προς τις εν λόγω Φυλακές (βλέπε προσφυγή Ali Cheema και άλλων κατά της Ελλάδας, αρ. 7059/14, 7 Απριλίου 2016, και προσφυγή Καλαμιώτη και άλλων κατά

της Ελλάδας, αρ. 53098/13, 29 Οκτωβρίου 2015) και το γεγονός ότι η Κυβέρνηση δεν αντικρούει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντα όσον αφορά κυρίως την κατάσταση συνωστισμού της οποία έζησε, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι συνθήκες κράτησης στον εν λόγω ίδρυμα δεν ήταν συμβατές με τις απαιτήσεις του άρθρου 3 της Σύμβασης.

ii. Οι συνθήκες μεταφοράς του προσφεύγοντα και οι συνθήκες κράτησής του στα κέντρα μεταγωγών

75. Όσον αφορά τις συνθήκες μεταφοράς στα νοσοκομεία Θεσσαλονίκης και Κορυδαλλού, καθώς και από τη μια φυλακή στην άλλη και τις συνθήκες κράτησης στα Κέντρα Μεταγωγών της Θεσσαλονίκης και των Αθηνών, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι χειροπέδες δεν δημιουργούν κανονικά πρόβλημα όσον αφορά το άρθρο 3 της Σύμβασης, όταν συνδέεται με νόμιμη κράτηση και δεν περιλαμβάνουν τη χρήση βίας ούτε τη δημόσια έκθεση πέρα απ' αυτό που θεωρείται ευλόγως ως απαραίτητο (βλέπε, τηρουμένων των αναλογιών, προσφυγή Mouisel κατά Γαλλίας, αρ. 67263/01, παρ. 47, CEDH 2002-IX, και προσφυγή Avcı και άλλων κατά Τουρκίας, αρ. 70417/01, παρ. 37, 27 Ιουνίου 2006). Παρά ταύτα, δεν αποκλείει ότι οι χειροπέδες, κατά τη μεταφορά ενός κρατουμένου, μπορούν ν' αποτελούν πρόβλημα σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, υπό τις ειδικές περιστάσεις που συνδέονται κυρίως με την κατάσταση της υγείας του ενδιαφερομένου (προαναφερόμενη προσφυγή Mouisel). Επίσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η κράτηση κρατουμένων ή καταδικασμένων σε Αστυνομικά Τμήματα, για μικρά χρονικά διαστήματα, δεν οδηγεί αυτομάτως στη διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 3 της Σύμβασης (Προσφυγή Chazaryan και άλλων κατά της Ελλάδας, αρ. 76951/12, παρ. 55, 16 Ιουλίου 2015).

76. Ως προς τις συνθήκες, υπό τις οποίες ο προσφεύγων μεταφέρθηκε από τις Φυλακές Γρεβενών στα Νοσοκομεία Θεσσαλονίκης και Αθηνών, καθώς και από τις εν λόγω Φυλακές στις Φυλακές Λάρισας και απ' αυτή την τελευταία στις Φυλακές Αλικαρνασσού, λαμβάνοντας υπόψη και τη σοβαρότητα της κατάστασης της υγείας του κρατουμένου και τη

διάρκεια μεταφοράς – αυτά τα μέρη βρίσκονται σε απόσταση εκατοντάδων χιλιομέτρων το ένα από το άλλο -, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω κοινών φορτηγών της Αστυνομίας, συχνά θωρακισμένων, συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην ταλαιπωρία του ενδιαφερομένου, ο οποίος, επιπλέον, φορούσε χειροπέδες κατά τη διάρκεια αυτών των μεταφορών. Η Κυβέρνηση δεν απέδειξε ενώπιον του Δικαστηρίου ότι οι σωφρονιστικές αρχές πέτυχαν μια σωστή ισορροπία μεταξύ της επιβεβλημένης ασφάλειας και της ανάγκης να εξασφαλιστούν στον προσφεύγοντα ανθρώπινες προϋποθέσεις μεταφοράς.

77. Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά την παραμονή του προσφεύγοντα στα κέντρα μεταγωγών της Θεσσαλονίκης και των Αθηνών, διάρκειας κάποιων ημερών – ο αριθμός των οποίων δεν έχει διευκρινιστεί από τον ενδιαφερόμενο -, το Δικαστήριο αναφέρει ότι ήταν απαραίτητη μόνο για τις ανάγκες μεταφοράς του τελευταίου στα νοσοκομεία ή σε άλλες φυλακές. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει το όριο έχει ξεπεραστεί ώστε η κράτηση να χαρακτηριστεί ως ταπεινωτική.

iii. Η ιατρική περίθαλψη

78. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι αιτιάσεις του προσφεύγοντα σχετικά με την υπό κράτηση ιατρική περίθαλψη βασίζονται σε μια υποτιθέμενη έλλειψη κατάλληλης αγωγής των διαφόρων νοσημάτων, από τα οποία πάσχει ο ενδιαφερόμενος. Τονίζει ότι, παρά ταύτα, δεν δύναται να αποφανθεί επί θεμάτων που εμπίπτουν στην ιατρική επιστήμη. Προκειμένου να προσδιοριστεί εάν το άρθρο 3 της Σύμβασης τηρήθηκε, το Δικαστήριο το μόνο που μπορεί να εξετάσει είναι εάν οι εθνικές αρχές εξασφάλισαν στον προσφεύγοντα την κατάλληλη ιατρική παρακολούθηση και εφάρμοσαν ένα θεραπευτικό πρωτόκολλο προσαρμοσμένο στο είδος των νοσημάτων. Λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τη σοβαρότητα των νοσημάτων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων είχε ανάγκη μιας τακτικής ιατρικής παρακολούθησης, ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί η εξέλιξή τους και να υπάρχει η δυνατότητα

ταχεία διάγνωσης των σχετικών λοιμώξεων, καθώς και η συνταγογράφηση των κατάλληλων θεραπειών.

79. Ως προς το συγκεκριμένο θέμα, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με τον φάκελο, κατά τη διάρκεια της κράτησής του στις Φυλακές Γρεβενών, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε και νοσηλεύθηκε στα ακόλουθα ιδρύματα: Από τις 10 έως τις 14 Μαΐου, στο νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. Από τις 5 έως τις 8 Ιουνίου 2015, στο νοσοκομείο των Φυλακών Κορυδαλλού. Στις 22 Ιουλίου 2015, στο νοσοκομείο Γρεβενών. Από τις 23 έως τις 30 Ιουλίου 2015, στο νοσοκομείο Παπανικολάου. Από τις 24 Σεπτεμβρίου έως την 1^η Οκτωβρίου 2015, στην κλινική ειδικών λοιμώξεων Θεσσαλονίκης. Από τις 26 Νοεμβρίου έως τις 2 Δεκεμβρίου 2015, στο νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. Επίσης, από τον φάκελο προκύπτει ότι ο ενδιαφερόμενος εξετάστηκε από τον ιατρό των Φυλακών Γρεβενών στις 28 Μαΐου, 18 Ιουνίου, 9 Ιουλίου και 11 Νοεμβρίου 2015, ότι στις 8 Ιουλίου 2015 του συνταγογραφήθηκε νέα θεραπεία από το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ και ότι υπεβλήθη σε μαστογραφία και υπερηχογράφημα θώρακος στις 11 Νοεμβρίου 2015.

80. Επίσης, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, από τότε που φυλακίστηκε στις Φυλακές Αλικαρνασσού, ο προσφεύγων παρακολουθείται συστηματικά από τη μονάδα ειδικών λοιμώξεων του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ηρακλείου, όπου μεταφέρθηκε κατ' επανάληψη – κυρίως στις 19, 21 και 26 Φεβρουαρίου 2016, την 1^η Μαρτίου 2016, στις 15 Απριλίου 2016, στις 11, 13 και 25 Μαΐου 2016 και στις 20 Ιουλίου 2016 -, και ότι οι ιατροί της εν λόγω μονάδας του συνταγογράφησαν μία αγωγή. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, σε έκθεση της 1^{ης} Μαρτίου 2016, ένας ιατρός της εν λόγω μονάδας αναφέρει ότι ο αριθμός των κυττάρων CD4 κατέτασσε τον προσφεύγοντα στο στάδιο C2 της νόσου. Σημειώνει επίσης ότι, σε μία άλλη έκθεση, με ημερομηνία 25 Μαΐου 2016, ο εξουσιοδοτημένος ιατρός πραγματογνώμων, στο πλαίσιο του νέου αιτήματος αποφυλάκισης που βασιζόταν στο άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα (ανωτέρω παράγραφοι 19 και 47), κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η κλινική εξέταση δεν απεδείκνυε την ανθεκτικότητα

της φυματίωσης και ανέφερε, ως προς τον ιό VIH, ότι ο αριθμός των κυττάρων CD4 κατέτασσε τον προσφεύγοντα στο στάδιο C3 της νόσου και ότι εκείνος αντιδρούσε καλά στην αντιϊκή αγωγή.

81. Υπό αυτές τις περιστάσεις, το Δικαστήριο δεν δύναται να αποφανθεί ότι οι εθνικές αρχές απέτυχαν να εκπληρώσουν το καθήκον τους να εξασφαλίσουν ιατρική παρακολούθηση στον προσφεύγοντα, ως προς τη λοίμωξη VIH και τον όγκο στο στήθος που εμφάνισε.

82. Όσον αφορά τη φυματίωση, από την οποία έπασχε ο προσφεύγων, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του το ιατρικό πιστοποιητικό της μονάδας ειδικών λοιμώξεων του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ηρακλείου, το οποίο βεβαιώνει ότι η αγωγή του ενδιαφερομένου κατά του εν λόγω νοσήματος είχε ολοκληρωθεί το 2014.

83. Τέλος, όσον αφορά τα ψυχιατρικά προβλήματα που επικαλείται ο προσφεύγων, το Δικαστήριο σημειώνει ότι από τον φάκελο δεν προκύπτει ότι εκείνος αναφερόταν σ' αυτά κατά τις πολυάριθμες επισκέψεις του στα διάφορα προαναφερόμενα νοσοκομεία ή κατά τη διάρκεια των εξετάσεών του από τους ιατρούς των Φυλακών Γρεβενών και Αλικαρνασσού. Επίσης, παρατηρεί ότι ο ενδιαφερόμενος δεν αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Κυβέρνησης, σύμφωνα με τον οποίο δύο ψυχολόγοι των Φυλακών Γρεβενών είχαν μία συζήτηση μαζί του και δεν διαπίστωσαν την ύπαρξη ψυχολογικών προβλημάτων ή την ανάγκη ψυχολογικής παρακολούθησης.

84. Ως εκ τούτο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι αρχές έχουν εκπληρώσει τη θετική τους υποχρέωση για παροχή επαρκούς ιατρικής φροντίδας στον προσφεύγοντα.

iv. Συμπέρασμα

85. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω εκτεθέντα, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης λόγω των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντα στις Φυλακές Λάρισας και Αλικαρνασσού, καθώς και των συνθηκών μεταφοράς στα οχήματα της Αστυνομίας. Από την άλλη πλευρά, δεν υπήρξε παραβίαση της εν λόγω διάταξης όσον αφορά, τόσο

την υπό κράτηση ιατρική περίθαλψη που έλαβε, όσο και τις συνθήκες κράτησης στις Φυλακές Γρεβενών και στα κέντρα μεταγωγών Θεσσαλονίκης και Αθηνών.

II. Επί της ισχυριζόμενης παραβίασης του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3

86. Επικαλούμενος το άρθρο 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3, ο προσφεύγων διαμαρτύρεται ότι δεν είχε στη διάθεσή του ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο προκειμένου να καταγγείλει τις συνθήκες κράτησής του και να πετύχει την αποφυλάκισή του σε σύντομο χρονικό διάστημα. Υποστηρίζει ότι η Κυβέρνηση δεν έφερε και δεν έχει φέρει ποτέ έως σήμερα, έστω και ένα παράδειγμα νομολογίας, όπου ένας κρατούμενος, ο οποίος έχει καταγγείλει, στον αρμόδιο Εισαγγελέα, συστημικά προβλήματα σε σωφρονιστικό ίδρυμα, με βάση το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, να έχει δικαιωθεί. Εκτιμά ότι οι Εισαγγελείς δεν έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν τις καταστάσεις που τους καταγγέλλονται και ότι αρκούνται να κάνουν «δραματικές» εκκλήσεις στον Υπουργό Δικαιοσύνης, γεγονός που αποδεικνύει την αμηχανία τους για το εν λόγω ζήτημα. Εκτιμά ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η έλλειψη απάντησης στο αίτημά του (παράγραφος 21 ανωτέρω) είναι χαρακτηριστική ως προς τούτο.

87. Ο προσφεύγων υποστηρίζει, επίσης, ότι το αίτημα αποφυλάκισής του επί τη βάση του άρθρου 110Α του Ποινικού Κώδικα απερρίφθη άνευ επαρκούς νομικής βάσης και λόγω του είδους των αδικημάτων που έχει διαπράξει. Προσάπτει στους δικαστές του συμβουλίου, ότι δεν έχουν καμία ιατρική γνώση, ότι αγνόησαν τα πιστοποιητικά των εξουσιοδοτημένων από τις δικαστικές αρχές ιατρών για την πραγματοποίηση πραγματογνωμοσύνης. Εκτιμά επίσης ότι το χρονικό διάστημα, εντός του οποίου οι αρχές αποφάσισαν επί του αιτήματος, με βάση το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα, ήταν ιδιαίτερα μεγάλο. Εκτιμά ότι, προκειμένου το ένδικο μέσο που προβλέπεται από την εν λόγω διάταξη να μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματικό, σύμφωνα με το άρθρο 13 της Σύμβασης, η χρονική διάρκεια της εξέτασής του από τις

αρχές θα έπρεπε να είναι ακόμα μικρότερη από τη «σύντομη διάρκεια» του άρθρου 5 παρ. 4 της Σύμβασης, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο στη νομολογία του. Αναφέροντας ότι η άσκηση του εν λόγω ένδικου μέσου αφορά τις περισσότερες φορές κρατούμενους σε τελικό στάδιο καρκίνου, ο θάνατος των οποίων επίκειται άμεσα, είναι της άποψης ότι η εξέταση του ένδικου μέσου δεν πρέπει να υπερβαίνει τη μία εβδομάδα.

88. Ως προς την Κυβέρνηση, εκτιμά κατ' αρχάς ότι η καταγγελία αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης πρέπει να απορριφθεί λόγω του γεγονότος ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε ότι επρόκειτο για βάσιμη καταγγελία σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης. Δευτερευόντως, δηλώνει ότι ο ενδιαφερόμενος είχε στη διάθεσή του πολλά ένδικα μέσα, τα οποία δεν χρησιμοποίησε, προκειμένου να καταγγείλει τις συνθήκες κράτησής του, ήτοι: Την προσφυγή ενώπιον του συμβουλίου των φυλακών (άρθρο 6 του σωφρονιστικού κώδικα) και την προσφυγή ενώπιον του αρμοδίου για την εποπτεία των φυλακών Εισαγγελέα (άρθρο 25 του κώδικα των δικαστηρίων). Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι ο προσφεύγων υπέβαλε ένα μόνο αίτημα στο συμβούλιο των φυλακών και ότι το εν λόγω αίτημα, το οποίο αφορούσε τη μεταφορά του στο νοσοκομείο των Φυλακών Κορυδαλλού, ικανοποιήθηκε άμεσα. Υποστηρίζει επίσης ότι ο προσφεύγων δεν υπέβαλε κανένα γραπτό αίτημα στον Διευθυντή των Φυλακών για να καταγγείλει τις συνθήκες κράτησής του, ότι αιτήθηκε προφορικά ακρόαση μία μόνο φορά και ότι το εν λόγω αίτημα αφορούσε επανάληψη του ανωτέρω αιτήματος μεταφοράς.

89. Τέλος, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η διάρκεια της κινηθείσας διαδικασίας, βάσει του άρθρου 110Α του Ποινικού Κώδικα, ήταν εύλογη, καθώς έπρεπε να συνταχθούν δύο εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης και η υπόθεση είχε παραπεμφθεί από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Πειραιώς στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Κερκύρας.

A. Επί του παραδεκτού

90. Διαπιστώνοντας ότι η εν λόγω καταγγελία δεν είναι εμφανώς αβάσιμη, σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 3 α) της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο αίτιο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

91. Ως προς τις συνθήκες κράτησης, το Δικαστήριο, σε πολλές υποθέσεις (προσφυγή Vaden κατά Ελλάδα, αρ. 35115/03, παρ. 30-33, 29 Μαρτίου 2007 και προσφυγή Τσιβή κατά Ελλάδα, αρ. 11553/05, παρ. 18-20, 6 Δεκεμβρίου 2007), έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν εξαντλήσει όλα τα εσωτερικά ένδικα μέσα, καθώς δεν έκαναν χρήση των προσφυγών που προβλέπονται από το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (προσφυγή προς τον αρμόδιο Εισαγγελέα για την εκτέλεση των ποινών και την εφαρμογή των μέτρων ασφαλείας) και από το άρθρο 6 του υπ' αρ. 2776/1999 νόμου (προσφυγή προς τον επιβλέποντα Εισαγγελέα των Φυλακών και προσφυγή προς το πειθαρχικό συμβούλιο των Φυλακών). Σε αυτές τις υποθέσεις, οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονταν για τις ιδιαίτερες συνθήκες που τους επηρέαζαν προσωπικά ως άτομα και τις οποίες, κατά την άποψή τους, θα μπορούσαν οι σωφρονιστικές αρχές να τερματίσουν λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα. Από την άλλη πλευρά, το Δικαστήριο έχει σημειώσει κατ' επανάληψη ότι, από τη στιγμή που ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι επηρεάζεται προσωπικά από τις γενικές συνθήκες κράτησης στη φυλακή, τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα των προαναφερομένων άρθρων 6 και 572 δεν θα χρησίμευαν σε τίποτα (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, προσφυγή Παπακωνσταντίνου κατά Ελλάδα, Αρ. 50765/11, παρ. 51, 13 Νοεμβρίου 2014, και πρόσφατα, Η προαναφερόμενη προσφυγή Ali Cheema και άλλων, παρ. 66). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι το αίτημα του προσφεύγοντα προς τον Επιβλέποντα Εισαγγελέα των Φυλακών Γρεβενών, δεν βρήκε καμία ανταπόκριση εκ μέρους του τελευταίου (παράγραφοι 20-21 ανωτέρω). Δεν βλέπει κανένα λόγο να απομακρυνθεί από τη συνήθη της νομολογία για αυτά τα θέματα, όσον αφορά τη

συγκεκριμένη υπόθεση. Κατά συνέπεια, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σε αυτό το σημείο.

92. Ως προς το αίτημα αποφυλάκισης με βάση το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων το υπέβαλε στις 10 Ιουνίου 2014, ενώ κρατείτο στις Φυλακές Γρεβενών.

93. Ως προς την έκβαση του συγκεκριμένου αιτήματος, διαπιστώνει ότι το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Κερκύρας εκτίμησε ότι ο προσφεύγων ήταν απλός φορέας του ιού VIH και ότι δε νοσούσε από το AIDS. Πράγματι, το Συμβούλιο παρατηρούσε ότι ο προσφεύγων δεν παρουσίαζε τα κλινικά συμπτώματα που χαρακτηρίζουν το AIDA όπως αυτά περιγράφονται στη διεθνή ιατρική βιβλιογραφία – όπως την τοξοπλάσμωση του εγκεφάλου, τη μυκητίαση του οισοφάγου, της τραχείας και των βρόγχων και το σάρκωμα Karosi -, και έκρινε ότι η έκθεση πραγματογνωμοσύνης ήταν ελλιπής και ότι τα συμπεράσματά της δεν βασίζονταν στη σχετική βιβλιογραφία (παράγραφοι 14-15 ανωτέρω).

94. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα επιχειρήματα, που χρησιμοποίησε το συμβούλιο για την απόρριψη του αιτήματος αποφυλάκισης του προσφεύγοντα, ήταν εύλογα και σε κάθε περίπτωση δεν θεωρούνται αυθαίρετα. Ελλείπει πειστικών δεδομένων που θα μπορούσαν να αντικρούσουν τις διαπιστώσεις στο συγκεκριμένο ζήτημα, το Δικαστήριο δεν δύναται να υποκαταστήσει τις εσωτερικές δικαστικές αρχές ως προς την ερμηνεία του. Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3 ως προς την έκβαση της διαδικασίας σχετικά με το αίτημα αποφυλάκισης.

95. Από την άλλη πλευρά, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η διάρκεια εξέτασης του εν λόγω αιτήματος δεν δύναται να θεωρηθεί ως εύλογη – και αυτό, παρά τα στοιχεία που συνέβαλαν στην καθυστέρησή της, κυρίως η απόφαση περί μη αρμοδιότητας του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Πειραιώς, η οποία αιτιολογείται από το γεγονός ότι εν τω μεταξύ προσφεύγων είχε μεταφερθεί στις Φυλακές Κερκύρας. Ειδικότερα, το Δικαστήριο σημειώνει τα ακόλουθα: ο προσφεύγων

υπέβαλε το αίτημα αποφυλάκισης στις 10 Ιουνίου 2014. Ο πραγματογνώμων κατέθεσε την έκθεσή του στις 12 Σεπτεμβρίου 2014. Το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Πειραιώς διέταξε τη διόρθωση της έκθεσης στις 20 Οκτωβρίου 2014 – η νέα έκδοση της έκθεσης υπεβλήθη στις 8 Ιανουαρίου 2015 -, και στη συνέχεια ο φάκελος εστάλη προς το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Κερκύρας, το οποίο εξέδωσε την απόφασή του στις 8 Απριλίου 2015.

96. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, ένα ένδικο μέσο που αποσκοπεί στη δυνατότητα της υπό όρους αποφυλάκισης καταδίκων, οι οποίοι πάσχουν από μία μόνιμη αναπηρία ή μία σοβαρή χρόνια ασθένεια, θα έπρεπε να εξετάζεται από τις αρχές σε σύντομο χρονικό διάστημα, λαμβάνοντας υπόψη την αξιοπρέπεια και τις ειδικές τους ανάγκες, προκειμένου να τίθεται, το συντομότερο δυνατό, ένα τέλος στην ταλαιπωρία που υφίστανται, αφού άλλωστε η κράτηση των εν λόγω φυλακισμένων διεξάγεται συχνά υπό συνθήκες μη συμβατές με το άρθρο 3 της Σύμβασης.

97. Σχετικά με τα ανωτέρω επιχειρήματα, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, στην παρούσα υπόθεση, η αποτελεσματικότητα του ένδικου μέσου, που προβλέπεται από το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα, επηρεάστηκε από τη διάρκεια της εξέτασης, δέκα μήνες στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ως εκ τούτου, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3.

III. Επί της εφαρμογής του άρθρου 41 της Σύμβασης

98. Τα οριζόμενα στο άρθρο 41 της Σύμβασης

«Εάν το Δικαστήριο δεχθεί ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των πρωτοκόλλων της και εάν η εσωτερική νομοθεσία του Υψηλού συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει μόνο τη μερική εξαφάνιση των συνεπειών της εν λόγω παραβίασης, το Δικαστήριο χορηγεί στον ζημιωθέντα, μια δίκαιη ικανοποίηση».

A. Ζημία

99. Για την ηθική βλάβη που ισχυρίζεται ότι υπέστη, ο προσφεύγων απαιτεί το ποσό των 42.000 € (EUR) για την παραβίαση του άρθρου 3

της Σύμβασης και το ποσό των 24.000 EUR για την παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3. Ζητά τα ποσά αυτά να καταβληθούν απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό της δικηγόρου του.

Δηλώνει επίσης ότι θα παραιτηθεί από τη δεύτερη απαίτησή του, στην περίπτωση που το Δικαστήριο δεχθεί να αναφέρει στην απόφασή του ότι οι αρχές οφείλουν να τροποποιήσουν το άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα, προκειμένου να προβλεφθεί προθεσμία λίγων ημερών για την εξέταση των αιτημάτων που γίνονται βάσει της εν λόγω διάταξης.

100. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι τα ποσά που απαιτεί ο προσφεύγων είναι υπερβολικά και αδικαιολόγητα και ότι, σε περίπτωση διαπίστωσης παραβίασης, αυτή θα αποτελούσε μία επαρκή ικανοποίηση.

101. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι θα πρέπει να δοθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 8.000 EUR για ηθική βλάβη.

B. Δικαστική δαπάνη

102. Αναφερόμενος στην υπόθεση Τσόκα και άλλων κατά της Ελλάδας (αρ. 41513/12, παρ. 124, 28 Μαΐου 2014), στην οποία ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από το Δικαστήριο επίσης από τη δικηγόρο κα Ε.-Λ. Κούτρα, ο προσφεύγων ζητά το ποσό των 6.000 EUR για τη δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου, και ζητά τα ποσά αυτά να καταβληθούν απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό της δικηγόρου του. Προσκομίζει το κείμενο μιας συμφωνίας που υπεγράφη με την τελευταία και η οποία έχει κατατεθεί στις φορολογικές αρχές του εναγομένου Κράτους, σύμφωνα με την οποία δεσμεύεται να της καταβάλει το ανωτέρω ποσό σε περίπτωση θετικής έκβασης της προσφυγής του ενώπιον του Δικαστηρίου.

103. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αιτηθέν ποσό είναι υπερβολικό και ότι δεν αποδεικνύεται η πραγματικότητα των εξόδων και των αμοιβών, την κάλυψη των οποίων ζητά ο προσφεύγων. Σύμφωνα μ' αυτή, εάν το Δικαστήριο αποφασίσει να αποδώσει στον ενδιαφερόμενο ένα ποσό για δικαστική δαπάνη, αυτό δεν δύναται να υπερβεί τα 1.000 EUR.

104. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι προσφεύγοντες δύνανται να λάβουν κάλυψη των δικαστικών τους εξόδων μόνο όταν αποδεικνύεται η πραγματικότητά τους, η αναγκαιότητά τους και το εύλογο της αξίας τους.

Επίσης, οι συμφωνίες που συνομολογούνται μεταξύ των δικηγόρων και των προσφευγόντων δημιουργούν υποχρεώσεις μεταξύ τους και μόνο και το Δικαστήριο δεν συνδέεται μ' αυτές. Το Δικαστήριο οφείλει να εκτιμήσει το ύψος της προς κάλυψη δικαστική δαπάνης, όχι μόνο σε σχέση με την πραγματικότητα των ισχυριζόμενων εξόδων, αλλά και σε σχέση με το εύλογο του χαρακτήρα τους (προσφυγή Ιατρίδη κατά Ελλάδας (άρθρο 41) [GC], αρ. 31107/96, παρ. 55, 19 Οκτωβρίου 2000). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του, καθώς και τη νομολογία του, θεωρεί εύλογο να αποδοθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 2.000 EUR, συμπεριλαμβανομένων όλων των εξόδων. Το εν λόγω ποσό θα καταβληθεί απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό της δικηγόρου του.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

105. Το Δικαστήριο θεωρεί εύλογη την προσαρμογή του επιτοκίου των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

IV. Επί της εφαρμογής του άρθρου 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου

106. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 44, παρ. 2 της Σύμβασης, η παρούσα απόφαση καθίσταται οριστική: α) όταν οι αντίδικοι δηλώσουν ότι δεν θα ζητήσουν την παραπομπή της υπόθεσης ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, ή β) τρεις μήνες από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης, εάν δεν έχει γίνει αίτημα παραπομπής της υπόθεσης ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, ή γ) σε περίπτωση που η Επιτροπή του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης απορρίψει το αίτημα παραπομπής, όπως αυτό διατυπώθηκε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 43 της Σύμβασης.

107. Εκτιμά ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα μέτρα που πρότεινε στην Κυβέρνηση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 39 του Κανονισμού του (παράγραφος 4 ανωτέρω), πρέπει να εξακολουθήσουν να ισχύουν έως ότου η παρούσα απόφαση καταστεί οριστική ή έως ότου εκδοθεί άλλη απόφαση ως προς τη συγκεκριμένη υπόθεση (βλέπε το διατακτικό).

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

1. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή
2. Διαπιστώνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, ως προς τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα στις Φυλακές Λάρισας και Αλικαρνασσού, καθώς και τις συνθήκες μεταφοράς του ενδιαφερομένου από τη μία στην άλλη φυλακή ή στα νοσοκομεία.
3. Διαπιστώνει ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, όσον αφορά, τόσο την ιατρική περίθαλψη που έλαβε κατά τη διάρκεια της κράτησής του, όσο και τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα στις Φυλακές Γρεβενών και στα κέντρα μεταγωγών της Θεσσαλονίκης και των Αθηνών.
4. Διαπιστώνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3, λόγω της διάρκειας της διαδικασίας σχετικά με την εξέταση του αιτήματος αποφυλάκισης, το οποίο βασίστηκε στο άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα.
5. Διαπιστώνει ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3, ως προς την έκβαση της διαδικασίας σχετικά με το προαναφερόμενο αίτημα αποφυλάκισης/
6. Αποφασίζει
 - α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση καθίσταται οριστική, σύμφωνα με το άρθρο 44, παρ. 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:
 - i. 8.000 EUR (οκτώ χιλιάδες ευρώ) και κάθε επιπλέον, ενδεχομένως οφειλόμενο ποσό ως τόκο, για ηθική βλάβη.
 - ii. 2.000 EUR (δύο χιλιάδες ευρώ) και κάθε επιπλέον, ενδεχομένως οφειλόμενο από τον προσφεύγοντα ποσό ως τόκο, για δικαστική

δαπάνη, ποσό που θα καταβληθεί απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό της δικηγόρου του.

β) ότι από την ημερομηνία λήξης της αναφερόμενης προθεσμίας και ως την καταβολή τους, τα εν λόγω ποσά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο και επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που εφαρμόζεται επί του παρόντος, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

7. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για το επιπλέον ποσό.

8. Αποφασίζει να συνεχίσει να προτείνει στην Κυβέρνηση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 39 του Κανονισμού του, να εξασφαλίσει στον προσφεύγοντα καλές συνθήκες κράτησης και κατάλληλη ιατρική περίθαλψη, έως ότου παρούσα απόφαση καταστεί οριστική ή έως ότου εκδοθεί άλλη απόφαση ως προς τη συγκεκριμένη υπόθεση.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως, στις 6 Οκτωβρίου 2016 και κατ' εφαρμογή του άρθρου 77, παρ. 2 και 3 του Κανονισμού.

Υπογραφή
Abel Campos
Γραμματέας

Υπογραφή
Mirjana Lazarova Trajkovska
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου, από τη γαλλική στην ελληνική.
Αθήνα, 31 Οκτωβρίου 2016. Η μεταφράστρια – Γ. Βλασσοπούλου